

Temanotat

Irak: Bagdad - sikkerhetssituasjon per februar 2015

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

This report builds upon openly accessible sources and in certain cases sources in Iraq that have been consulted by Landinfo.

There seems to be no areas of Baghdad that may be considered as more exposed to conflict related violence than others. What we see is partly warfare, and partly acts of terrorism against civilians, both taking place in parallel. Both may occur across the city. However, warfare seems to dominate in the suburbs. Since violence strikes so broadly, no particular group may be considered to be out of risk of being struck by violence in one form or the other.

While most Baghdad neighborhoods used to be inhabited by a mix of Sunni and Shia in the past, the violent sectarian cleansing in the 2000's resulted in the city now appearing as much more segregated and Shia dominated.

The most extensive internal flight has occurred inside Baghdad and into the city from parts of the country where war has raged for quite some time. The flight out of the city does not appear nearly as extensive.

SAMMENDRAG

Denne rapporten bygger på åpent tilgjengelige kilder og i noen grad også på kilder i Irak som Landinfo har konsultert.

Det synes ikke å være noen områder som peker seg ut som mer utsatt for konfliktrelatert vold enn andre. Det vi ser er dels krigshandlinger mellom stridende parter, og dels angrep på sivile parallelt. Dette er hendelser som kan inntreffe over hele byen, selv om det ser ut til at krigshandlinger dominerer i forstedene. I og med at volden rammer så bredt, er det neppe noen grupper som kan sies å være uten risiko for å bli rammet av konfliktrelatert vold.

Mens et flertall av Bagdads bydeler tidligere hadde en blandet sunni- og sjiamuslimsk befolkning, har fordrivelsene tidligere på 2000-tallet ført til at byen nå fremstår som mye mer segregert og sjia-dominert.

Den største internflukten har funnet sted internt i Bagdad og inn til byen fra andre landsdeler, der det i lengre tid har pågått omfattende krigshandlinger. Flukten ut fra byen er ikke på langt nær så omfattende.

INNHold

1. Innledning	5
2. Generelt om sikkerhetssituasjonen i Bagdad	5
2.1 Er det noen «hot spots»?.....	5
2.2 Utviklingen siste halvår	5
2.3 Hvem har kontroll hvor?.....	6
2.4 Voldsnivået i 2014.....	7
2.5 Hvem er det som står for volden?.....	7
2.6 Hva karakteriserer volden?.....	9
2.7 Voldens utbredelse	10
2.8 Kriminalitetsnivået og mulighetene for myndighetsbeskyttelse.....	11
3. Befolkningssammensetning	12
3.1 Etniske og religiøse grupper i Bagdad og deres kjerneområder	12
3.2 Hvordan påvirker konflikten forholdet mellom de ulike gruppene?	12
4. Utsatte grupper	13
4.1 Hvilke grupper anses utsatt og hvorfor?.....	13
4.2 Er minoritetspersoner trygge i sine kjerneområder?.....	14
5. Dagliglivet	15
6. Internt fordrevne	16
6.1 Antall	16
6.2 Hvordan bor internflyktingene?.....	16
6.3 Hjelpeordninger	17
6.4 Restriksjoner på internflyktingers tilgang	17
7. Referanser	19

1. INNLEDNING

Dette temanotatet gjør rede for sikkerhetssituasjonen i Bagdad, byens befolkningssammensetning, forholdene for utsatte grupper og internflyktninger, og kort om hvordan dagliglivet i byen fungerer.

Notatet bygger i stor grad på åpne nettbaserte kilder og delvis på informasjon innhentet på en tjenestereise til Amman i november 2014.

2. GENERELT OM SIKKERHETSSITUASJONEN I BAGDAD

2.1 ER DET NOEN «HOT SPOTS»?

Det er ingen områder som peker seg ut som spesielle «hot spots» for konfliktrelatert vold i Bagdad. Det foregår krigshandlinger mellom stridene parter og angrep på sivile parallelt. Dette er hendelser som kan inntreffe over hele byen, selv om det ser ut til at krigshandlinger dominerer i forstedene.

2.2 UTVIKLINGEN SISTE HALVÅR

Som det fremgår av Landinfos forrige publikasjon om sikkerhetssituasjonen i Bagdad fra juli 2014, hadde det som følge av ISILs erobringer i det nordlige og sentrale Irak på forsommeren oppstått usikkerhet om ISIL også ville sette i verk en offensiv mot Bagdad. Myndighetene reagerte i den situasjonen med å forsterke forsvaret i og rundt Bagdad, og medio juli så det ikke ut til at Bagdad vil falle i ISILs hender med det første. Det har da heller ikke skjedd, men IS har etablert fremskutte militære posisjoner ute i forstedene, i tillegg til å ha aktive operatører inne i selve byen.

Sommeren 2014 ble de viktigste sjiamilitsene mobilisert til forsvar mot IS' fremrykning. Disse militsene er nært samordnet med regjeringshæren, og kommandolinjene er høyst uklare. Initiativet til å trekke inn sjiamilitsene til støtte for staten skal ha blitt tatt dels av tidligere statsminister Maliki våren 2014, og dels av det religiøse overhodet ayatollah Sistani da han ved en fatwa oppfordret til allmenn sjiamobilisering mot IS i fjor sommer. Etter det skal omfanget av sjiamilitsenes virksomhet ha økt kraftig.

En av de store sjiamilitsene – Badr-organisasjonen – ledes for eksempel av tidligere samferdselsminister Hadi al-Ameri. Han var Badr-organisasjonens kandidat for posten som innenriksminister da den nye regjeringen ble innsatt i 2014, men motstanden var stor blant sunni-partiene i parlamentet. I stedet ble den mer ukjente al-Ghabban utpekt som ny innenriksminister. Også han var et kontroversielt valg da han anses som et kjernemedlem av Badr-organisasjonen.

Ytterligere uklare blir kommandoforholdene ved at militære ledere utsendt fra Iran, ser ut til å ha sentrale roller i samordnings-, ledelses- og kommandooppgaver, både over enkelte andre sjiamilitser og den irakiske hæren (Chulov 2014).

Etter hvert har også amerikansk flyvåpen og militære rådgivere (styrker) kommet til på regjeringens anmodning. Flyvåpenet er først og fremst engasjert mot ISIL et stykke nordover og vestover fra Bagdad, og ikke i selve hovedstadsområdet.

Sjiamilitserne har fått vide fullmakter til å bistå med ordensoppgaver inne i byen, i tillegg til fronttjeneste i forstedene og lenger ut. Måten de utfører sine oppgaver på, kritiseres på det sterkeste av bl.a. internasjonale MR-organisasjoner, og handlingsrommet deres er blitt såpass stort at det rapporteres om at det snarere er militserne som kontrollerer ordensmakten enn omvendt (HRW 2014).

2.3 HVEM HAR KONTROLL HVOR?¹

Bagdad by og forstedene regnes generelt for å være under myndighetenes kontroll. Imidlertid deler myndighetene som nevnt utøvelsen av forsvars- og ordensmakt med ulike sjiamilitser. Slik sett må myndighetenes selvstendige kontroll kunne sies å være høyst ufullstendig og i stedet vekslende og/eller overlappende med kontroll utøvd av sjiamilitser.

Den nye statsministeren Haidar al-Abadi annonserte i august 2014 tiltak for å få sjiamilitserne under sterkere kontroll av regjeringsstyrkene (AP 2014) Det er usikkert hvilken effekt tiltakene har hatt så langt og vil kunne få fremover (ISW 2015).

Arvtakeren etter Mehdi-hæren, som nå kaller seg Fredsbrigadene, skal stå særlig sterkt i Sadr City. Bydelen var tidligere sterkt dominert av Mehdi-hæren (Siegel 2014).

Ifølge Institute for the Study of War (ISW 2015) står ulike militser sterkt særlig i bydelene Kadimiya, Adhamiya, Mansour, og Saydiya. I alle disse bydelene skal de ha bevegelsesfrihet, og i Kadimiya skal de ha spesielt stort nærvær. To sterke sjiamilitser, AAH og Fredsbrigadene skal rivalisere om dominansen der. Etter Kadimiya skal Saydiya i det sørlige Bagdad ha det største nærværet av militser, og økningen der skal ha vært tydelig etter Mosuls fall i 2014.

Det åpne nærværet av militser i de sjia-dominerte områdene Sadr City, Hurriyah, Shula og Khadimiya skal ha kommet som følge av en økning i ISIL-angrep rundt om i Bagdad over tid.

Kontrollen som militserne utøver lokalt, er ikke nødvendigvis offisiell. For eksempel siterer HRW (2014) lokale beboere som sier at «alle vet at AAH kontrollerer Shaab-neighborhood [...], folkene deres henger rundt på politistasjonen». Etter hva beboerne forteller til HRW, identifiserer de militserfolkene lett ved at «de alltid har skjegg, sivile klær og kamouflasjebukser». De skal ha blitt dominerende nok til ikke lenger å bry seg om å skjule at det er de som har den faktiske kontrollen.

I forstedene har det i hele perioden fra i sommer pågått kamper mellom ISIL og irakiske styrker støttet av sjiamilitser og amerikansk flyvåpen. Her forsøker hæren og sjiamilitserne å hindre ISIL i å ta kontroll som gir dem høve til å rette angrep mot byen fra forstedene. Ifølge Jessica Lewis (2014) i ISW prøver ISIL å holde og utvide

¹ Et godt oversiktskart over Bagdad kan finnes på ISW's hjemmesider: <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Baghdad.pdf> [lastet ned 13. februar 2015]

de posisjonene de skaffet seg i sommer, for å kunne omringe byen og iverksette angrep på en i større skala.

2.4 VOLDSNIVÅET I 2014

HRW rapporterte i juli om en merkbar økning i volden i Bagdad gjennom 2. kvartal i 2014. Ifølge tall fra Iraq Body Count (IBC) for 2014 er Bagdad den provinsen som har det høyeste antallet sivile drept; hele 4767 personer. Dette er en nær dobling sammenlignet med året før (IBC 2015). IBC regner i sine tellinger politi med blant sivile.

IBC har ennå ikke lagt ut fullstendige tall for Bagdad fra 2014, men basert på informasjon fra en pålitelig internasjonal kilde (A) som følger situasjonen daglig (epost januar 2015), samt Lewis (2014), legger vi til grunn at frekvensen av hendelser generelt må betraktes som høy, og at enhver bydel kan rammes og faktisk blir rammet. Vi har ikke kunnet finne informasjon som gir nøyaktige tall for de enkelte bydelene.

Provinsen omfatter i tillegg til Bagdad by, forstedene, samt større og mindre byer og tettsteder. Erfaringsmessig bruker tallet på tilskadekomne i den typen vold som er fremherskende i Bagdad, å ligge på ca. det tredobbelte av antall drept. UNAMIs månedsrapporter gjennom 2014 viser litt andre tall enn IBC, og samtidig en nokså jevn fordeling per måned (her er også politi inkludert) (UNAMI 2014):

Måned	Bagdad
Januar	297
Februar	239
Mars	180
April	252
Mai	315
Juni	390
Juli	415
August	246
September	352
Oktober	379
November	332
Desember	320
Totalt	3717

Det er normalt at tallene fra forskjellige kilder ikke er helt like. Det skyldes de vanskelige rapporteringsforholdene.

2.5 HVEM ER DET SOM STÅR FOR VOLDEN?

Hovedaktørene er sjiamuslimske militser, sunnimuslimske væpnede grupper - og da særlig ISIL - stammemilitser, samt hær og politi. Det hører med til bildet at alle disse aktørene i tillegg til å rette anslag mot sivilbefolkning og myndigheter, også kan delta i krigshandlinger mellom stridende parter.

En relativt ny gruppe er Popular Mobilisation Units (PMU), dannet av frivillige som meldte seg til tjeneste etter Sistanis fatwa sommeren 2014. Offisielt er PMU ledet av

de irakiske sikkerhetsstyrkene (en samlebetegnelse for de væpnede styrker). Sikkerhetsstyrkene er ansvarlig overfor lederen av det nasjonale sikkerhetsrådet, Faleh al-Fayad. Han mistenkes for å ha svært tette bånd til lederen for Kata'ib Hezbollah, al-Muhandis, som igjen skal være personlig representant i Irak for lederen for den iranske Revolusjonsgardens Quds-styrke², Qassem Suleimani (Filkins 2014).

Asai'b al-Haq (AAH), Kata'ib Hezbollah og Badr-organisasjonen er de militsene som dominerer på sjia-siden (HRW 2014). AAH skal være den sterkeste av disse, og mannskaper fra denne gruppen skal dessuten ha blitt inkorporert i både hær og politi (Lewis 2014). Det finnes med andre ord ikke noe klart skille mellom sjiamilitser, hær og politi (Hagan et al. 2013, s. 8). Samtidig operer militsene i stor grad på egen hånd. Dermed kan det også forekomme glidende overganger mellom hvem som dominerer hvor: militser, hær og/eller politi.

ISIL, som i landet ellers fremstår som en blanding av hær og terrorgruppe, opptrer på en annen måte i Bagdad. Der opererer de i små terrorteam som holder seg skjult frem til de utfører sine større og mindre anslag. I forstedene opptrer de mer som en hær som kjemper for å ta og holde strategiske posisjoner.

Lokale stammeledere, både sjia og sunni, holder seg mange steder med egne militser. Disse kan være engasjert enten med eller mot regjeringsstyrkene eller i forsvaret av eget nærmiljø.

Statens maktorganer – hæren, politiet og sikkerhetsorganene – er en hovedaktør, som i tillegg er infiltrert av sjiamilitser.

Til slutt skal nevnes kriminelle elementer, som har stort spillerom i den rådende situasjonen. Blant de kriminelle elementene er det vanlig å operere i overgangen mellom kriminalitet og politisk virksomhet, for eksempel med ran og kidnapping til inntekt for en militser. Andre driver kriminalitet kun for egen vinning.

Vi kan da liste de ulike aktørene slik:

- Sjiamilitser:
 - Asaib Ahl al-Haq/(AAH (den største)
 - Kata'ib Hezbollah
 - Badr-organisasjonen
 - Fredsbrigadene (Saraya al-Salam - tidligere Mehdi-hæren, også kalt JAM)
 - Kata'ib Hezbollah Mujahidun
 - PMU
- Sunnimilitser:
 - ISIL (mest prominent for tiden)
 - Ulike smågrupper
- Statlige maktorganer:
 - Hæren

² En spesialstyrke innen den iranske Revolusjonsgarden.

- Politiet
- Sikkerhets-/etterretningsorganer
- Stammemilitser:
 - Små grupperinger
 - Utøver borgervern
 - Lokalt baserte
 - Både sunni og sjia
- Kriminelle elementer.

Blant sivilbefolkningen er det dessuten flytende overganger mellom å være sivilist og for eksempel milittsmedlem eller -medhjelper. Man kan for eksempel både være arbeidsløs sivilist og betalt milittsoldat på en gang, eller vanlig sivilist som tar strøjobber med å legge ut veibomber for væpnede grupper.

2.6 HVA KARAKTERISERER VOLDEN?

Volden i Bagdad fremstår som en blanding av bombeangrep og andre eksplosjoner. Det rapporteres om bil- og veibomber, likvidasjoner, kidnappinger og voldskriminalitet. Vanlig forekommende voldshandlinger består av:

- Bomber, granater, selvmordsangrep og skyting mot sivile.
- Likvidasjoner av sivile, som regel med skudd (HRW 2014), men også ved bruk av andre metoder, som halshugging. Eksempelvis skal hodene av to jenter ha blitt funnet i en skoleveske i en bydel i sør (internasjonal kilde i Bagdad (B), epost januar 2015).
- Kidnappinger. Det rapporteres hyppig om sjiamilitser som foretar kidnappinger i Bagdad (Habib 2014).
- Målrettet vold mot personer, institusjoner og ansamlinger av sivile brukes særlig av ISIL og andre militante sunnimuslimer.
- Anslag mot bygninger til offentlig eller religiøs bruk, som ministerier, politistasjoner, restauranter og moskeer.
- Anslag mot markeder.
- Anslag mot statlige maktorganer som for eksempel politisjekkpunkter, politistasjoner og militært personell og innretninger.

Ayatollah Sistanis fatwa fra 2014 skal ha blitt tatt som et signal om at det nå er fritt fram å drepe sunnier (HRW 2014). AAH-militsen skal ifølge HRW (2014) for eksempel ha likvidert folk på høylys dag i påsyn av hærsoldater på et sjekkpunkt, uten at soldatene grep inn. Men om det er militsene som gjør dette i eget navn, eller om det er militsfolk innen politiet eller hæren som utfører handlingene, er ikke alltid klart. Særlig likhusene i områdene Saidiyya, Dora, Ghazaliyya, Shoa`la, Washash og Mansour skal ha mottatt mange drepte sunnimuslimer.

Jessica Lewis i ISW skrev i juni (Lewis 2014) at hun forventet at ISIL ville kombinere ulike typer anslag mot offentlige, militære og sivile mål, med sikte på å knekke Bagdad som sentrum for myndighetene i Irak. Utviklingen i høst og vinter synes å bekrefte at deler av denne taktikken er blitt implementert, men uten at målet er oppnådd. Blant virkemidlene vi har sett siden sommeren 2014, er hyppig bruk av selvmordsbombere og bilbomber inne i byen.

Fra posisjoner ute i forstedene har ISIL skaffet seg mulighet til å beskytte hele byområdet og flyplassen med tyngre og mer langtrekkende skyts. Så langt har de imidlertid møtt så mye militær motstand at de ikke har kunnet gjøre full bruk av mulighetene. Likevel er omfanget av de aktivitetene de faktisk klarer å utføre, stort nok til at ingen deler av byen sies å være utenfor deres rekkevidde. For eksempel ble et passasjerfly fra Dubai beskyttet under landing på Bagdad internasjonale flyplass i januar 2015 (Al Jazeera 2015).

Etter at ISIL tok kontroll over Mosul i juni, økte volden ytterligere i Bagdad. Siden sjiamuslimene utgjør et flertall av befolkningen og er særlig utsatt for eksplosjoner, finner vi trolig flest dødsopfre blant dem. Blant ofrene for likvideringer skal det være flest sunnimuslimere (HRW 2014). Muligens indikerer det at sjiamilitserne har intensivert aksjonene sine overfor sunnimuslimene som en reaksjon på forhøyet trussel fra ISIL.

2.7 VOLDENS UTBREDELSE

Angrep av forskjellig karakter blir utført over hele byen. Det er ingen områder/bydeler som skiller seg vesentlig ut. (Et godt oversiktskart over Bagdads bydeler kan finnes på ISWs hjemmesider: <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Baghdad.pdf>).

Også i de rene sjiabydelene på østkanten er det hyppige angrep, ikke minst rettet mot sivile, for eksempel på markeder. Flertallet av aksjonene der kan trolig tilskrives ISIL og evt. andre sunnimilitser, men de kan også finne sted i forbindelse med interne oppgjør på sjia-siden (Landinfo 2013). Sjiamilitsernes likvidasjoner og bortføringer pågår ifølge HRW (2014) generelt i områder med blandet sjia/sunni befolkning.

Spredningen av volden kan illustreres av det følgende: På en vanlig hverdag i januar 2015 registrerte en pålitelig internasjonal kilde (A) som følger situasjonen daglig, men som ikke ønsker å bli sitert (epost januar 2015), følgende 15 hendelser (bydel i parentes). Én av hendelsene er en militær stridshandling:

1. Hæren skjøt raketter mot ISIL-leir et stykke nordvest for byen, 13 ISIL-folk drept i Taji, en forstad i nord
2. Bombe festet på personbil eksploderte, tre sivile skadet (Adhamiya)
3. Hjemmelaget bombe eksploderte i en handlegate, fire sivile skadet (Tabchi)
4. Væpnede menn kastet håndgranat inn i et privat hjem, to sivile skadet (Shula)
5. Væpnede menn skjøt og drepte en sivilperson (Ameriya)
6. Liket av en mann med skuddsår funnet (Jihad)
7. Liket av en mann med skuddsår funnet (Ilam)

8. Fem eksplosjoner gikk av i nærheten av den internasjonale flyplassen (Mansour)
9. Hjemmelaget bombe eksploderte, én drept og fem skadet (Doura)
10. Væpnet gruppe slapp håndgranat ned fra en bro på en politipost under broen, 1 politimann drept og 4 skadet (Jadiriya-broen i sørøst nær sentrum)
11. Hjemmelaget bombe eksploderte i nærheten av lokalt marked, to sivile drept og åtte skadet (Maamil)
12. Tre væpnede menn arrestert på politisjekkpunkt slik at én kidnappet person ble befridd (Baladiyat)
13. Væpnede menn bortførte fem politifolk fra sjekkpunktet deres (Sadr City)
14. Hjemmelaget bombe eksploderte i bybuss, én sivil drept og seks skadet (Qahira)
15. Hjemmelaget bombe gikk av, fire sivile skadet (Husseiniyah forstad i nord)

De fleste av hendelsene denne dagen fant sted i bydeler som ligger i en ring rundt sentrale deler av byen. Et par av hendelsene fant sted inne i sentrum.

2.8 KRIMINALITETSNIVÅET OG MULIGHETENE FOR MYNDIGHETSBESKYTTELSE

Vi legger til grunn at kriminalitetsnivået er høyt, selv om det ikke foreligger noen kriminalstatistikk eller annet relevant tallmateriale.

Myndighetsbeskyttelsen fremstår som utilstrekkelig fordi politiets evne er begrenset av ressurser og kompetanse, mens viljen til å gi beskyttelse er begrenset av religionstilhørighet og korrupsjon. Politiet er som nevnt sterkt infiltrert av sjiamilitser, slik at det må betraktes som potensielt partisk hva gjelder sekteriske konfliktlinjer.

Det er mye overlapping av kriminell og politisk vold, noe som ofte kommer til uttrykk i forbindelse med kidnapping/tortur/drap. Eksempelvis har HRW (2014) rapportert om et tilfelle der en familie hadde betalt løsepenger til en milit for å få tilbake sin kidnappede sønn, men likevel fått sønnen tilbake drept. Amnesty International (2014, s. 9) viser til kildeutsagn i Bagdad om at sjiamilitfolk også beriker seg selv ved å stjele fra ofrene sine, og ved å ta sin del av utbyttet etter forskjellige typer utpressing. Man tar de ofrene som er lette å få tak i, måtte det være sunnier, kristne, kurdere eller til og med andre sjiaer. Amnestys lokale kilder (s. 9) mener ingen kan føle seg trygge for militfolkene, men at det er lettest å forgripe seg på sunniene uten konsekvenser, ettersom de alltid kan stemples som terrorister.

Det kan trolig tilskrives dårlig myndighetsbeskyttelse at sunnimuslimer, ifølge HRW (2014), holder svært lav profil, og om nødvendig prøver å late som de er sjia, da det i mange nabolag med blandet sunni/sjiabefolkning er sjiamilitser som står for kontroll og maktutøvelse. HRW viser til lokale beboere som forteller dem at sunnimuslimer som bor i nabolag der sjiaer er i flertall, i møte med sjiamilitsene gjør hva de kan for å passere som sjia. Klarer man ikke det, er mulighetene høyst til stede for å bli drept eller jaget fra boligen sin. Blant måter å tilsløre sin religiøse identitet, nevner HRW (2014) forfalskning av ID-dokumenter og pugging av relevante tekster i Koranen.

3. BEFOLKNINGSSAMMENSETNING

3.1 ETNISKE OG RELIGIØSE GRUPPER I BAGDAD OG DERES KJERNEOMRÅDER

I henhold til det irakiske statistiske sentralbyrået er det om lag 7 millioner innbyggere i Bagdad (Geohive 2015).

Bagdad har tradisjonelt vært en by for alle landets etniske og religiøse befolkningsgrupper. Majoritetsbefolkningen har naturlig nok bestått av sunni- og shiamuslimske arabere, men kurdere, assyrere, shabak'er, mandeere og yezider har også hatt tilhold i byen.

Etter 2003 har store andeler minoriteter og sunnimuslimske arabere flyktet fra byen. Mens et flertall av Bagdads bydeler tidligere hadde en blandet sunni- og sjiamuslimsk befolkning, har fordrivelsene ført til at byen nå fremstår som mye mer segregert og sjiadominert. En oversikt over hvordan militsene har endret hver enkelt bydels demografi, er presentert i Landinfo 2008 (s. 7-9).

Det er ikke kjent hvor stor andel av byens befolkning som er henholdsvis sunni og sjia. Dette er et sensitivt politisk tema i Irak og årsaken til at den lenge planlagte folketellingen er utsatt.

Ifølge HRW (2014) dominerer sjiamuslimene i de østlige bydelene, mens sunnimuslimene stort sett bor i de vestlige, samt i sunni-enklaven Adhamiya i nord, som ligger på den østlige bredden av Tigris. Nærmere bestemt bor de fleste sunnimuslimene i bydelene Ma'alif, Ameriyya, Ghazaliyya, Kahdraa', Doura, og Saidiyya. I de fleste av disse bydelene bor det også mange, iblant et flertall, av sjiamuslimer. En irakisk sikkerhetsanalytiker i en internasjonal organisasjon som Landinfo traff i Amman i november 2014, anslo tallet på sunnimuslimer i Adhamiya å være 2,5-3 millioner. Dette skal være den største konsentrasjonen av sunnimuslimer i byen.

Som utpregede sjia-bydeler regnes Khadimiyah, Shaab og Ur (distrikter i Adhamiya bydel som også omfatter en sunni-enklave med samme navn), Sadr City, Tissa Nissan, Rusafa, Karrada og Nye Bagdad. Sentrumsbydelen Karkh fremstår som mer blandet sjia/sunni.

For detaljer om demografien i de enkelte bydelene, se Landinfo 2008 (s. 6-10). De fleste fordrivelsene fant sted frem til 2008, og befolkningsmønsteret har neppe endret seg vesentlig etter det.

Det antas at kanskje så mye som halvparten av de kristne har forlatt byen etter 2003. En betydelig andel av de andre minoritetene har også flyktet fra byen.

3.2 HVORDAN PÅVIRKER KONFLIKTEN FORHOLDET MELLOM DE ULIKE GRUPPENE?

Frykt, mistro og forbitrelse er det som først og fremst ser ut til å prege forholdet mellom sjiaer og sunnier. Minoritetene holder lav profil og har lite spillerom for å leve åpent i tråd med sine tradisjoner.

Tradisjonelt i Irak, og også under Saddam-regimet, fantes det understrømmer av mistro og frykt mellom sunnier og sjiaer. Dette skal ha vært nær ukjent blant amerikanske planleggere i forkant av invasjonen i 2003, og i maktvakuemet som invasjonen åpnet for, brøt da også mistroen og motsetningene mellom sjiaer og sunnier ut i en akselererende spiral av mer og mer brutal vold (Hagan et al. 2013).

Frem til Saddam Husseins regime ble styrtet i 2003, spilte etnisitet og konfesjon riktignok liten rolle i hverdagen, selv om understrømmene av motsetninger fantes. Det lå i regimets sekulære og nasjonalistiske ideologi at tro, trosretning og etnisitet var underordnet betydningen av «den felles arabiske nasjon». Irak, også med sine ikke-arabiske minoriteter, var en del av denne nasjonen. Saddams totalitære regime la på den måten et tykt ideologisk lokk på identifisering med tidligere tiders etnisk og religiøst baserte identiteter.

Da regimet forsvant, oppstod det et politisk vakuum som raskt ble fylt av stridende religiøse grupper, som hver prøvde å mobilisere sine respektive religiøse befolkningsgrupper for sin «sak». Fra 2006 av drev militser i Bagdad store deler av sine motstanderes befolkningsgrupper ut av deres respektive boligområder, i en storstilet etnisk-sekterisk rensing over hele byen. I dag frykter sjiaer og sunnier både hverandre, og enda mer, de respektive militsene. De ikke-muslimske minoritetene har tradisjonelt holdt til i egne kvartaler rundt om i byen. Svært mange som hører til dem, har nå flyktet, mens de gjenværende holder lav profil. Disse gruppene har ikke egne militser og får ikke beskyttelse av noen andre.

Under de nye forholdene i 2003 byttet sunnier og sjiaer plass i samfunn og politikk. Sunnimuslimene gikk med ett slag fra å ha vært de politisk dominerende til å bli de marginaliserte, og sjiaene vice versa. Konsekvensene utspilte seg gjennom år med gjensidig forfølgelse, terror og fordrivelse på etnisk/sekterisk grunnlag. Sjiaene mobiliserte og organiserte seg i partier med militser som tok seg til rette overfor sunnimuslimene. Sunniene åpnet for væpnede grupper som angrep sjiaene og de nye myndighetene, og alle angrep amerikanerne. Som bærere av det gamle regimet hadde sunniene fra før av et langt «synderegister» overfor sjiaene. Dette regimet holdt sjiaene både nede og utenfor. Minoritetene har i dagens konflikter kommet i klem og kan lite annet gjøre enn å holde hodet nede eller flykte.

Disse svært smertefulle konfliktene har utvilsomt bidratt til at frykt, mistenksomhet og forbitrelse mellom sunnier, sjiaer og minoriteter nå har nådd et høyt nivå.

4. UTSATTE GRUPPER

4.1 HVILKE GRUPPER ANSES UTSATT OG HVORFOR?

I og med at volden rammer så bredt, er det neppe noen grupper som kan sies å være uten risiko for å bli rammet av konfliktrelatert vold.

Selv om sjiamuslimene på en måte har det beste myndighetsvernet, gjelder det kun på overordnet plan, der hær, politi, sikkerhetsorganer sammenhengende siden 2004 har vært underlagt sjia-dominerte regjeringer. På tross av dette og sjiamilitsernes store spillerom, er den jevne sjiamuslimske innbygger like utsatt for terror som både sunnimuslimere og de som tilhører minoritetene.

Det er terrorens mønstre, som skiller seg fra gruppe til gruppe, ikke omfanget. Grovt sett kan man si at mens sjiaer faller som ofre for masseanslag, for eksempel på markeder, blir sunnimuslimere arrestert eller bortført og torturert, banket opp, drept og likene deres blir slengt på bakken (di Giovanni 2014). Amnesty International (2014,

s. 4) beskriver virksomheten som «et konsistent mønster av overlagte drap utført som henrettelser».

Heller ikke de kristne synes å være sikret mot sjiamilitsene, som sies å operere nærmest straffefritt (Cockburn 2014). I løpet av de siste par årene har det også forekommet angrep rettet mot nattklubber og barer som er eid og drevet av kristne irakere i Bagdad. Flere av kildene Landinfo og Migrationsverket traff i Bagdad i november 2013, mente at angrepene mot slike steder først og fremst skyldes alkoholutsalg, og ikke at de eies av kristne (Landinfo og Migrationsverket 2014, s. 8). Ødeleggende for økonomien og farlig for både eiere, gjester og kunder er det likevel.

Kilder som Landinfo og Migrationsverket (2014, s. 6) snakket med i Irak høsten 2013, var alle enige om at minoritetene er blant dem som lider skade av volden. Generelt er de utsatt fordi de har en annen etnisitet og/eller religion enn majoritetsbefolkningen der de bor. Mange av kildene mente likevel at minoritetene, i alle fall i Bagdad, ikke lenger er en spesiell målgruppe for opprørsgruppene, men at de lider under det samme dårlige sikkerhetsregimet som alle andre der de bor.

Landinfo møtte kristne irakere som nylig hadde flyktet til Jordan under en tjenestereise i november 2014 (samtale i Amman). De fortalte at situasjonen i Bagdad var blitt uholdbar. En av kvinnene vi snakket med, fortalte at hun og familien hadde flyttet fra sted til sted i byen på grunn av den usikre situasjonen, og så seg til slutt nødt til å flykte fra landet. Denne kvinnen nevnte også at rektoren på universitetet der hun hadde studert, ikke ville utstede vitnemål til henne fordi hun var kristen.

Sivile generelt rammes i stort omfang av volden. De store masseangrepene rammer både sjiaer, sunnier og minoriteter. Blant sivile mål må dessuten regnes inn sivile autoritetspersoner, som imamer, bønneledere og stammeledere.

Eksempelvis meldte HRW i juli 2014 om en massakrering av et sunnimuslimsk stammeledermøte i en forstad til Bagdad, og om likvideringen av en sunnimuslimsk bønneleder (muezzin) i en sunnimuslimsk moské. HRW rapporterte samtidig at sjiamilitser sammen med politi eller hærstyrker likviderer sunnimuslimer, som for eksempel da 48 menn ble likvidert i forstedene al-Wardiyya, Jisr al-Diyala, al-Heetawy, Tarmiyya og Abu Ghraib.

Kidnappinger er en aktivitet som kan ramme innen enhver etnisk/religiøs gruppe. Her er det avgjørende hvor mye penger det går an å få presset ut av en person. Er man rik nok, er man et mål for kidnapping.

4.2 ER MINORITETSPERSONER TRYGGE I SINE KJERNEOMRÅDER?

Sikkerheten i Bagdad er såpass dårlig at om man hører til en minoritet og bor i et område der gruppen man tilhører måtte være i flertall, vil man likevel være utsatt for å bli rammet av konfliktrelatert vold.

I Bagdad vil enhver innbygger være eksponert for konfliktrelatert vold slik den er beskrevet ovenfor. Mens sunnimuslimene i sine områder fremstår som særlig utsatt for bortføring og likvidasjoner på mistanke om terrortilknytning, fremstår sjiamuslimene i sine områder som særlig utsatt for masseangrep. Og helt spart for slike typer overgrep er det neppe noen områder i byen som er.

De strøkene der kristne og andre små minoriteter holder til, er for små til å gi dem noen god beskyttelse. Kristne og andre etnisk/religiøse minoriteter har ikke egne militser. Derimot kan andre militser tvinge dem til å betale «beskyttelsespenger», slik en kristen kilde fortalte til Amnesty International (2014, s. 9). Noen garanti for at betaling ville utløse beskyttelse mente kilden for øvrig ikke å kunne påregne. Den kristne minoriteten er heller ikke knyttet sammen i stammestrukturer som kan gi dem tilleggsbeskyttelse.

5. DAGLIGLIVET

Dagliglivet i Bagdad går sin skjeve gang midt oppe i alle voldshandlingene. Kommunikasjon, transport, næringsliv og offentlig virksomhet fungerer på et vis, tross mange begrensninger som følge av årevis med vanstyre, korrupsjon og dårlig sikkerhet.

Bagdad er en stor by, og den konfliktrelaterte volden har ikke kvalt dagliglivet fullstendig. Varehandelen går som normalt. Omsetning av mat og forbruksvarer fungerer stabilt. Folk går ut i byen både på dagtid og kveldstid, og noen går også på offentlige tilstelninger. Noen slike kan virke litt bisarre under de rådende forholdene, for eksempel fredsfestivalen som markerte FNs internasjonale fredsdag høsten 2014 (Habib 2014).

Trafikken flyter, om enn tregt pga. flaskehals ved de mange sjekkpunktene og pga. overbelastede veier. De utallige sjekkpunktene preger bybildet i veldig stor grad, og gjør at det tar veldig lang tid å reise fra A til B i byen. En hasardiøs kjørestil preger bybildet og er noe byen er beryktet for. En lokal sjåfør som Landinfo brukte i Kurdistan i 2012, sa for eksempel at han kviet seg for å kjøre i Bagdad mer av frykt for trafikken enn for bombene og sjekkpunktene. Nå har riktignok sikkerheten forverret seg vesentlig siden den gang.

Som følge av kronisk underskudd på offentlige leveranser av strøm helt siden Saddam Husseins tid, har man i gater og nabolag gått sammen om å spleise på egne aggregater. Drikkevannsforsyning og avfalls- og avløpssystemer er dårlige, men større epidemier har man klart å holde fra livet.

Det offentlige helsevesenet leverer, om enn på sparebluss. Det er generelt dårlig i hele landet, men fungerer riktignok bedre i Bagdad enn andre steder. Generelt i landet er det ikke nevneverdige medisinske mangler, men kvaliteten på medisiner og behandling er generelt variabel og i mange tilfeller mangelfull (Landinfo 2010, s. 3, 12). Skolene er åpne, og undervisningen har ikke vært vesentlig avbrutt på flere år.

6. INTERNT FORDREVNE

6.1 ANTALL

Ifølge IOM (2015) hadde Bagdad 48 120 IDP-familier per januar 2015, en økning fra 25 356 familier i mars. Det er vanlig å anslå antall personer ved å multiplisere antall familier med fem.

De største bølgene av internflyktninger som har ankommet Bagdad i 2014, har kommet fra de sunnimuslimske provinsene Anbar, Ninewa, Diyala og Salahaddin. (IOM 2014a). I disse provinsene har ISILs fremrykking ført til langvarige og omfattende stridshandlinger som har gjort mange byer og tettsteder ubeboelige. Etter ISILs offensiv sommeren 2014 har det vært en voldsom strøm av internflyktninger til Bagdad fra slike områder (IOM 2014a), trolig fordi Bagdad er relativt bedre sted å leve.

Ifølge OCHA (2014b) har de fleste internflyktningene et ønske om å bosette seg i bydeler med sunnimuslimsk befolkning, slik som Amiriya, Khadhra, Ghazaliyya, Mansour, Hay Al-Jameia, Doura og Harthiyya. Dansk Flygtningeråd (2014) nevner dessuten bydelene Hettin og Adameya som aktuelle for sunnimuslimske internflyktninger å bosette seg i.

Den største internflukten har funnet sted internt i byen og inn til byen fra andre landsdeler der det i lengre tid har pågått omfattende krigshandlinger. Flukten ut fra byen er forholdsmessig ikke så stor. I sin siste oversikt over Bagdad rapporterte IOM i september 2014 at 500 familier hadde flyktet til sunnimuslimske Anbar, mens et mindre antall familier flyktet til sjiaprovinsene Wassit, Missan, Kerbala, Basrah, Qadissiya, Thi-Quar og Babylon (IOM 2014b).

Ifølge en forskningsrapport om internflukt i Irak (Chatelard 2009, s. 12) har Bagdad og andre steder i det sentrale Irak tidligere stått for majoriteten av både intern og ekstern flukt. Mange fra den utdannede middelklassen har flyktet til KRI eller ut av landet. Andre har flyttet til andre nabolag i Bagdad der de har slekt, stammefrender og trosfeller.

Et stort antall mennesker tilhørende minoritetsgrupper, som bl.a. kristne og shabak'er, har flyktet både til KRI og ut av landet. Minoriteter som disse ser ut til å ha blitt kraftig desimert pga. flukt.

I en artikkel i Financial Times (Kerr 2014) blir det rapportert at alt etter hva man har hatt råd til, har sunnimuslimene flyktet til naboland, KRI eller tryggere steder nærmere Bagdad. I artikkelen nevnes en mindre bemidlet familie som kom seg til Ramadi, hvor de hadde slekt, ved å padle i kano oppover Eufrat og på den måten unngikk krigshandlinger og sjiamilitsenes veisperringer.

6.2 HVORDAN BOR INTERNFLYKTINGENE?

Internflyktningene bor i mange slags husvære. Flertallet bor hos slekt.

Ifølge IOM (2014b, s. 3) fordeler internflyktningene i Bagdad seg slik på husvære:

- 58 % hos slektninger
- 21 % i leid husvære

- 11 % i «annet husvære», definert som: uferdig/forlatt bygg, militærleir, offentlig bygning, hotell, uformelt husvære, kollektive sentre, selveid husvære, eller ukjent husvære (1405 familier). Ifølge OCHA (2014c, s. 5) er det 33 kollektivsentre for internflyktninger i Bagdad. Disse huser i alt 3418 personer. Denne gruppen mangler adekvat tilgang til vann, mat, sanitærsystemer og helsetjenester. Det er i den seneste tid blitt ferdigstilt to leire for internflyktninger (CCCM 2015).
- 4 % i skolebygg
- 3 % hos ikke-slektninger
- 3 % i religiøse bygninger.

IOM antar at med unntak av de som bor i «annet husvære», mottar alle internflyktninger en eller annen form for matvareassistanse gjennom lokale NGOer, religiøse grupper og bidrag fra lokalsamfunnet (2014b, s. 3). Internflyktningene har også tilgang til offentlige ytelser slik som vann, avløp og helsetjenester.

Siden de fleste internflyktningene flyktet hjemmefra på svært kort varsel, fikk de lite eiendeler med seg. Derfor er materielt utstyr det de har mest presserende behov for. Ifølge IOM er familier blitt observert sovende på matter på gata, og flertallet av de som bor i leid husvære, strever med å betale husleien (IOM 2024b, s. 3).

6.3 HJELPEORDNINGER

Både regjeringen, internasjonale organisasjoner og det sivile samfunn bistår internflyktningene i Bagdad.

Internflyktninger får dessuten ulike former for direkte bistand av innbyggerne, bakerier og moskeer. Moskeene driver innsamlinger av penger, nødvendighetsartikler og medisiner. Butikker og frisører gir rabatter eller gratis varer. Regjeringen skal ha nedsatt en komité for å skaffe midler til å bistå internflyktningene, men nødvendige mekanismer skal ikke umiddelbart ha kommet på plass for å få midlene ut til de mange som lever i improviserte former (Saleh 2014).

Dansk Flygtningeråd (2014) rapporterer om at de samarbeider med regjeringen, FN og NGOer om bistand til internflyktninger.

UNHCR (2014a) melder om at vinterhjelp er igangsatt for vinteren 2014/15. Rundt 131 000 personer skal ha behov for vinterhjelp. UNHCR sendte høsten 2014 spesielle team til å bistå de internflyktningene som har ankommet i en større bølge fra Anbar. Det er iverksatt hurtiganalyser av behovene deres (UNHCR 2014b).

Ifølge OCHA (2014c, s. 5) er det opprettet egne kontorer som bistår internflyktninger med å skaffe til veie tapte/etterlatte dokumenter. Eksempelvis må internflyktninger i Kurdistan som har mistet dokumentene sine, reise til Bagdad for å fornye bl.a. matrasjoneringskortet (Mohammed 2014).

6.4 RESTRIKSJONER PÅ INTERNFLYKTNINGERS TILGANG

Det skal ha blitt ilagt restriksjoner på internflyktnings adgang til Bagdad.

OCHA (2014a, s. 2) rapporterer om at det er restriksjoner for internflyktninger som vil til Bagdad, men opplysningene er lite detaljerte. Det er for eksempel lite

informasjon om hvilke vilkår som evt. måtte gjelde for innreise, men det sies at internflyktninger må ha en sponsor for å kunne flytte inn i Bagdad (s. 2).

Også UNHCR (2014b) melder om sponsorkrav i Bagdad. IDMC (2014) melder om at restriksjoner generelt blir ilagt hyppig av de forskjellige provinsene, men for Bagdads del har vi ikke noen informasjon om hvilken varighet restriksjonene har. For øvrig vet vi lite om iverksettelsesdato og hvem som omfattes av restriksjonene.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Al Jazeera (2015, 27. januar). Airlines stop flights to Baghdad after shooting. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2015/01/uae-airlines-stop-flights-baghdad-shooting-150127073022317.html> [lastet ned 30. januar 2015]
- Amnesty International (2014, oktober). *Absolute impunity. Militia rule in Iraq*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/015/2014/en/17cbb7ef-7ca4-4b5a-963e-661f256fddb0/mde140152014en.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- Associated Press (2014, 25. August). Iraqi PM-designate urges Shia militias to accept state control as attacks kill 43. *Associated Press*. Tilgjengelig fra <http://www.cbc.ca/news/world/iraqi-pm-designate-urges-shia-militias-to-accept-state-control-as-attacks-kill-43-1.2746034> [lastet ned 9. februar 2015]
- Chatelard, G. & Misconi, H. (2009, november). Regional perspectives on Iraqi displacement: A research report and discussion paper. I: *Resolving Iraqi Displacement: Humanitarian and Development Perspectives*. Doha, Qatar 18-19 November 2009 (9-27). Doha: Brookings Institution & University of Bern. Tilgjengelig fra http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2010/2/16%20iraqi%20displacement/0216_iraqi_displacement.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Chulov, M. (2014, 7. desember). Qassem Suleimani: can this man bring about the downfall of Isis? *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/theobserver/2014/dec/07/qassem-suleimani-middle-east-mastermind-islamic-state> [lastet ned 30. januar 2015]
- Cockburn, P. (2014, 14. oktober). Iraq descends into anarchy: Shia militias 'abducting and killing Sunni civilians in revenge for Isis attacks'. *The Independent*. Tilgjengelig fra <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/shia-militias-abducting-and-killing-sunni-civilians-in-revenge-for-isis-attacks-9792838.html> [lastet ned 30. januar 2015]
- Geohive (1996-2015). *Iraq General Information*. [s.l.]: Geohive. Tilgjengelig fra <http://www.geohive.com/cntry/iraq.aspx> [lastet ned 30. januar 2015]
- Dansk Flygtningeråd (2014, 23. april). *DRC Cash Assistance for IDPs in Baghdad*. København: Dansk Flygtningeråd. Tilgjengelig fra <http://drc.dk/news/news/artikkel/drc-cash-assistance-for-idps-in-baghdad/> [lastet ned 5. februar 2015]
- Di Giovanni, J. (2014, 26. november). The Militias of Baghdad. *Newsweek*. Tilgjengelig fra <http://www.newsweek.com/2014/12/05/militias-baghdad-287142.html> [lastet ned 30. januar 2015]
- Filkins, D. (2014, 28. april). What We Left Behind. *The New Yorker*. Tilgjengelig fra: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/04/28/what-we-left-behind> [lastet ned 30. januar 2015]
- Habib, M. (2014, 25. september). Baghdadis' Illogical Celebrations: Day Of Peace In A City At War. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/articles/?id=3543> [lastet ned 30. januar 2015]
- Habib, M (2014, 11. desember). Kidnappers In Uniform? Defenders Of Baghdad Turn To Crime For Cash. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/articles/?id=3594> [lastet ned 30. januar 2015]
- Hagan, J., Kaiser, J., Hanson, A. & Rothenberg, D. (2013, 4. august). *Neighborhood Sectarian Displacement and the Battle for Baghdad: A Self-Fulfilling Prophecy of Crimes Against Humanity in Iraq*. Toronto: University of Toronto. Tilgjengelig via http://sociology.arizona.edu/sites/sociology.arizona.edu/files/files-page/rights_paper_hagan.pdf [lastet ned 30. januar 2015]

- HRW, dvs. Human Rights Watch (2014, 31. juli). *Iraq: Pro-Government Militias' Trail of Death*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2014/07/31/iraq-pro-government-militias-trail-death> [lastet ned 30. januar 2015]
- IBC, dvs. Iraq Body Count (2015, 1. januar). *Iraq 2014: Civilian deaths almost doubling year on year. An overview of the year's violence*. London: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2014/> [lastet ned 30. januar 2015]
- IDMC, dvs. International Displacement Monitoring Centre (2014, 21. november). *Iraq IDP Figures Analysis*. Genève: International Displacement Monitoring Centre. Tilgjengelig fra <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/iraq/figures-analysis> [lastet ned 30. januar 2015]
- IOM, dvs. International Organization of Migration (2015, januar). *Displacement Tracking Matrix*. Genève: International Organization of Migration Tilgjengelig fra <http://iomiraq.net/dtm-page> [lastet ned 5. februar 2014]
- IOM (2014a, 25. desember). *DTM Dashboard Iraq IDP Crisis Displacement Flows*. Genève: International Organization of Migration. Tilgjengelig via ReliefWeb http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20141225_03_IOM_DTM_Displa_Flows.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- IOM (2014b, september). *Iraq: Displacement Snapshot September 2014*. Genève: International Organization of Migration Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Baghdad_Governorate_Profile_-_September_2014.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- IOM (2014c, 18. august). *DTM Iraq Shelter Type Since Jan 14*. Genève: International Organization of Migration. Tilgjengelig fra <http://iomiraq.net/file/shelter-type-jan-2014> [lastet ned 30. januar 2015]
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2015). *Iraq Situation Report: February 5-6, 2015*. Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20SITREP%202015-2-5-6_2.pdf [lastet ned 9. februar 2015]
- Global CCCM Cluster (2015, 5. januar). *Iraq – CCCM Camp Status Map*. [s.l.]: Global CCCM Cluster. Tilgjengelig fra http://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/CCCM_Camp%20Status%20Map_20150105.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Kerr, S. (2014, 16. juni). Fear of Iraqi sectarianism fuels Sunni exodus from Baghdad. *Financial Times*. Tilgjengelig fra <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/5a835f7e-f55f-11e3-91a8-00144feabdc0.html#axzz3Qstgv4En> [lastet ned 30. januar 2015]
- Landinfo (2014, 11. juli). *Irak: Sikkerhetssituasjonen i Bagdad per medio juli*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2919/1/2919_1.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Landinfo & Migrationsverket (2014, 28. februar). *Irak: Situasjonen for minoriteter og andre sårbare grupper i lys av sikkerhetssituasjonen*. Oslo/Norrköping: Landinfo & Migrationsverket. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2803/1/2803_1.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Landinfo (2013, 29. november). *Irak: Relasjoner mellom militante grupperinger – en oversikt*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/2637/1/2637_1.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Landinfo (2010, 9. februar). *Temanotat Irak utenom KRG-provinsene: Helsevesen og helsetjenester*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1138/1/1138_1.pdf [lastet ned 30. januar 2015]

- Landinfo (2008, 19. november). *Bagdad – byens endrede karakter og sikkerhetssituasjonen per november 2008*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/752/1/752_1.pdf [lastet ned 30. januar 2015]
- Lewis, J. (2014, 27. juni.). *ISIS Battle Plan for Baghdad*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS-not-culminated.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- Mohammed, A. (2014, 20. november). Iraq's Displaced Christians Seek New Identities in Baghdad. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/articles/?id=3579> [lastet ned 30. januar 2015]
- OCHA (2014a, desember). *Iraq CRISIS. Situation Report No. 22 (22 November – 28 November)*. Genève: OCHA. Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Iraq%20Crisis%20Situation%20Report%20No.22%20%2822%20%E2%80%93%2028%20November%202014%29.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- OCHA (2014b, 14. oktober). *Flash Update No. 3.*. Genève: OCHA Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Iraq%20Flash%20Update%20No3%2014Oct.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- OCHA (2014c, oktober). *Iraq Crisis Situation Report No. 15, 04-10 October*. Genève: OCHA. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Final%20Iraq%20Crisis%20Situation%20Report%20No15%204%20October%20-%2010%20October.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- Salehl, I. (2014, 30. juli). Charity Begins At Home: Baghdad Offers Refugees Free Bread, Discount Haircuts. *Niqash*. Tilgjengelig fra <http://www.niqash.org/articles/?id=3504> [lastet ned 30. januar 2015]
- Siegel, J. (2014, 16. juli). Baghdad's Shia Militia Plans for War on ISIS. *The Daily Beast*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/07/16/the-shia-militia-plans-for-war-on-isis.html#> [lastet ned 30. januar 2015]
- UNAMI (2014). *Civilian Casualties*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=159:civilian-casualties&Itemid=633&lang=en [lastet ned 13. februar 2015]
- UNHCR (2014a, november). *Iraq IDP Operational Update 1 – 15 November 2014*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/pdfid/547595654.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]
- UNHCR (2014b, oktober). *IDP Operational Update 1 – 15 October 2014*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/hk/files/2014%20Emergency/Iraq/Nov26/Iraq%20IDP%20External%20Update%20%238%20-%20201OCT14.pdf> [lastet ned 30. januar 2015]

Muntlige kilder

- Kristne irakere som nylig har flyktet til Jordan. Samtale i Amman november 2014.
- Kurdisk sjåfør som Landinfo benyttet i Kurdistanregionen i 2012. Samtale i Erbil oktober 2012.
- Internasjonal kilde (A) som følger situasjonen i Irak daglig, men som ikke ønsker å bli sitert. Epost 28. januar 2015.
- Internasjonal kilde i Bagdad (B) som ikke ønsker å bli sitert. Epost 22. januar 2015